

VLUG & Partners
Pedro de Medinalaan 128 1086XR Amsterdam
T: 020-6923007 F: 020-4639259
E: buro@vlugp.nl Site: www.vlugp.nl

ONTWERPANALYSE

... OP WEG NAAR INSPIRATIE ...

ALMA KENNIS EN JOHAN VLUG

VOORWOORD

Voor je ligt het handboek met de titel: "Op weg naar inspiratie - de ontwerpanalyse". Dit handboek richt zich op het vakgebied van de tuin- en landschapsarchitectuur, maar zal, zoals te verwachten is, veel raakvlakken hebben met diverse andere vakgebieden of disciplines. Bij het ontwerpen blijkt een goede, scherpe en doelgerichte analyse steeds weer van onschatbare waarde om via een helder, "sprekend" concept tot een goed ontwerp of inrichtingsplan te komen. Met dit handboek willen we je, met behulp van voorbeelden en kleine case-studies, laten ervaren dat analyse een middel kan zijn om enerzijds gefascineerd te raken door de plek en de opdracht en om anderzijds inspiratie op te doen voor een concept. Belangrijk daarbij is dat je, naast het kunnen begrijpen van een situatie en door logisch redeneren kan aansturen op oplossingen, ook ruimte moet laten om het toeval kansen te geven om tot inspirerende voorstellen te komen. Daarvoor is een ontwerp-attitude of -houding nodig die wordt gekenmerkt door een "strategische" inzet: een goede of slimme afwisseling tussen een intensieve, geconcentreerde werkwijze en een wat meer extensieve, beschouwende werkwijze biedt de beste voorwaarden voor "creatieve" planvorming.

In de loop van de jaren is al verschillende malen geprobeerd om de weerslag van de "ontwerp"-kennis en -vaardigheden, die in inleidingen, toelichtingen en begeleidingen in hoofdzaak mondeling wordt doorgegeven aan T&L-studenten, voor een deel vast te leggen in een T&L-ontwerpdictaat. Dat is lastig omdat het "leren ontwerpen" niet primair door het overdragen van kennis en vaardigheden plaatsvindt: ontwerpen leer je door eigen ervaringen, het zelf doen en ondervinden. Dat is waar de ontwerpopleiding van T&L met behulp van ontwerpopgaven een kader voor biedt.

Dat neemt niet weg dat een ontwerpdictaat daarbij van aanvullende waarde of betekenis kan zijn. Het "getuigt" in het ieder geval van de kennis- en onderwijscultuur van de opleiding die in de loop der jaren "ontwikkeld" is en op allerlei wijzen en niveaus in het ontwerponderwijs wordt ingezet. Uiteraard sluit dit aan op literatuur, tijdschriftartikelen, studies, rapporten, enz. die in de vakwereld van de landschapsarchitectuur aanwezig zijn. We hebben daar uiteraard ook gebruik van gemaakt, maar, naar onze mening, altijd op een bewerkte, toepasselijke en verklarende wijze om de tekst in het dictaat te ondersteunen en te illustreren: ontwerpers houden nu eenmaal van plaatjes kijken...

Dit ontwerpdictaat richt zich primair op het ontwerponderwijs van de tweede helft van het tweede studiejaar en het derde studiejaar. In die zin hopen wij dat het "past" en "aansluit" op de ontwerpopgaven met de verklarende toelichtingen van het eerste studiejaar, de reader van het Ow-lab. (ontwerplaboratorium) en de stedenbouwdictaten en readers uit de verschillende studiejaar.

Alma Kennis
Johan Vlug

Hogeschool Larenstein
Studierichting Tuin- en Landschapsinrichting
Vakgroep Ontwerpen
Velp, maart 2003.

INHOUD

VOORWOORD

INLEIDING

LEESWIJZER

1 ONTWERPPROCES EN ANALYSE

- 1.1 "Wat is analyse?"
- 1.2 **Ontwerp en proces.**
 - 1.2.1 Object en context "Waarom is analyse nodig?"
 - 1.2.2 Contextueel en conceptueel ontwerp
 - 1.2.3 Ontwerpproces
- 1.3 **"Daarom is analyse nodig"**
- 1.4 **Plaats van de analyse, relatie met inventarisatie en concept**
 - 1.4.1 De inventarisatie
 - 1.4.2 De analyse
 - 1.4.3 Het concept
- 1.5 **Vormen van analyse**
 - 1.5.1 De analyse vooraf, de werkanalyse
 - 1.5.2 De analyse achteraf
 - 1.5.3 Plananalyse
- 1.6 **Ontwerpen met verstand of met gevoel?**
 - 1.6.1 Rationaliteit en intuïtie
 - 1.6.2 Het menselijk denksysteem
 - 1.6.3 Creatief denken, "Eureka-moment" en "Black box"

10

11

13

13

15

15

23

25

29

31

31

35

37

41

41

43

47

53

53

57

65

2 DE ONTWERP-ANALYSE, 4 TYPEN	73
2.1 De logica als systeem	77
2.2 De scherpe analyse	83
2.3 De visie als sturingsmechanisme	93
2.4 De intuïtie als start	99
3 HULPMIDDELEN BIJ DE ANALYSE.	109
3.1 Bewerken van tekeningen	113
3.1.1 Reductie	113
3.1.1.1 Morfologische reductie	115
3.1.1.2 Typologische reductie	123
3.1.2 Toevoeging	127
3.1.3 Demontage	129
3.2 Geschematiseerde voorstellingen	133
3.2.1 Soorten schema's.	133
3.2.2 Bijzondere en/of beeldende schema's	145
3.3 Modellen en vlekkenplannen	151
3.3.1 Modellen	151
3.3.2 Modelvarianten	153
3.3.3 Vlekkenplannen	153
3.4 Collages	159
3.4.1 Intentionele collages	163
3.4.2 Illustratieve collages	163
3.5 Maquettes	165
3.5.1 Werkmaquettes	165
3.5.2 Presentatiemaquettes	165
3.6 Computer-animaties	169
3.6.1 Digitale illustratieve collages	171
3.6.2 Digitale foto-impressie	171
3.6.3 Digitale maquette	171
3.6.4 Digitale beeldanimaties	175

4 TOENAME VAN DE COMPLEXITEIT - DE VOORSTUDIE	177
4.1 Doel van de voorstudie	177
4.2 Onderzoeksvragen formuleren	179
4.2.1 Vooroordeel en intuïtie	181
4.2.2 Doelgroep en ontwerp	181
4.2.3 Gegevens en vragen	185
4.2.4 Gegevens en tijd	187
4.3 Interview / vraaggesprek	189
4.3.1 Opiniërend of meningvormend interview	189
4.3.2 Gegevensgericht of (ontwerp)technisch interview	191
4.4 Literatuuronderzoek	195
4.4.1 Wetenschap en praktijk	195
4.4.2 Afstand nemen, reflectie en verwerkingsproces	197
4.5 Informatiedragers en bronnen	197
4.5.1 Indikken van gegevens	201
4.5.2 Bronvermelding	203
4.6 Voorbeeld inhoudsopgave	205
4.6.1 Voorstudie; rapport en eindpresentatie	205
4.6.2 Werkwijze bij het schrijven van een rapport	205
 TER AFRONDING	 209
 BEGRIPPENLIJST	 213
 LITERATUURLIJST	 225
 COLOFON	 229

